

Nitelikli liselerde öğrenim gören öğrencilerin müziğe yönelik ilgilerinin incelenmesi

Hüseyin Parpucu¹

¹ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Müzik Bölümü, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman/Türkiye.

ÖZET

Nitelikli liselerde öğrenim gören öğrencilerin hem ders yüklerinin fazla olması hem de üniversite sınavına sıkı sıkıya hazırlanmaları ve yoğunlukla kendi alanları ile ilgili sürekli ders çalışmaları sebebiyle müziğe olan ilgilerinin hangi düzeyde olduğu merak konusudur. Bu sebeple bu araştırma ile, nitelikli liselerde yer alan öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin incelenerek ortaya çıkartılması amaçlanmaktadır. Araştırma, betimsel bir nitelik taşımakta olup tarama çalışması ile şekillenmiştir. Toplamda 389 lise öğrencisinden yüz yüze görüşme yöntemi ile elde edilmiş olan veriler normal bir dağılım göstermektedir. Bu sebeple veriler, çeşitli değişkenlere göre "İlişkisiz örneklerde T-testi" ile "İlişkisiz örneklerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" teknikleriyle ve genel ilgiye yönelik ise "Betimsel analiz" tekniğiyle analiz edilmiştir. Bu analizler SPSS 25. İstatistik programı aracılığıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ölçekteki: Cinsiyet, lise türü ve ailede müzikle ilgilenme durumu değişkenlerinden kaynaklı bütün alt boyutlarda; ders programında müzik dersinin var olma durumu değişkeninden kaynaklı 2 alt boyutta; sınıf düzeyi değişkeninden kaynaklı 1 alt boyutta anlamlı bir farklılaşmanın olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin müziğe yönelik biraz ilgili oldukları da araştırmanın genel sonucudur.

ANAHTAR KELİMELELER

Nitelikli lise, ilgi, tutum, müziğe ilgi, müzik.

Examining the interests of the students studying in qualified high schools towards music

ABSTRACT

It is a matter of curiosity at what level the students studying in qualified high schools have a high level of interest in music due to both the high course load, their strict preparation for the university exam, and their constant study in their fields. For this reason, this research aims to examine students' interest levels in qualified high schools. The research has a descriptive nature and has been shaped by a survey study. The data obtained by face-to-face interview method from a total of 389 high school students show a normal distribution. For this reason, the data were analyzed with the "T-test in unrelated samples" and "One-Way Analysis of Variance (ANOVA) in unrelated samples" techniques according to various variables and with the "Descriptive analysis" technique for general interest. These analyses were made using the SPSS 25. Statistics program. According to the findings obtained, there is a significant difference in all sub-dimensions arising from the variables of gender, high school type, and family interest in music; in 2 sub-dimensions arising from the variable of the presence of music course in the curriculum; in 1 sub-dimension arising from the variable of class level. In addition, the general result of the study was that the students were somewhat interested in music.

KEYWORDS

Qualified high school, interest, attitude, interest in music, music.

Giriş

Eğitimin en temel amaçlarından birisi kişilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bulunduğu çağın gereklerine göre nitelikli bir eğitim almalarını sağlamaktır (Korkmaz ve Şahin, 2019, s. 10). Bireyin ilgilendiği alan ile ilgili araştırmacı, sorgulayıcı, teknoloji ile ilgili, üretken, akılcı, bilimsel düşünen vb. gibi çağın gerekliliklerine sahip kişilerin yetiştirilmesine yönelik gereksinim (Gündoğdu ve ark., 2010, s. 318) sebebiyle günümüz eğitiminin temel amaçları bu çerçevede oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda Millî Eğitim Bakanlığı, 2017-2018 eğitim öğretim yılında ortaokuldan liseye geçiş ile ilgili yeni bir sistemi uygulamaya koyarak mezun öğrencilerin yalnızca %10' unun merkezi sınavla belirli okullara yerleşebileceği, diğerlerinin ise adrese dayalı okullara yerleşeceği ile ilgili bir açıklama yapmıştır. Bu sayede öğrenciler ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kendileri için çeşitli alanlara ayrılmış olan okullarda eğitim görme şansını elde edeceklerdir (Aksu ve Sarioğlu, 2021, s. 35). Öğrencilerin çağın gerekleri ışığında kendi ilgi yetenek ve alanlarına göre eğitim görmeleri, onların derslere yönelik daha fazla güdülenmelerini ve tabii olarak başarılarının artmalarına yol açacağı düşünülmektedir (Sarioğlu, 2019, s. 6). Sınavla öğrenci alan yani nitelikli okullar olarak bilinen bu liseler, Fen, Sosyal Bilimler, Anadolu, Proje İmam Hatip ve Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri şeklindeki beş kategoriye ayrılmıştır (MEB, 2018d).

Nitelikli liseler içerisindeki Fen liseleri fen ve matematik, Sosyal Bilimler liseleri edebiyat ve sosyal bilimler, Anadolu liseleri öğrencinin ilgi, yetenek ve başarılarına göre (MEB, 2021), İmam Hatip liseleri din alanlarında (MEB- 2018c), Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri ise meslek kazandırmaya ve ülke ekonomisine katkı sağlayacak ara eleman yetiştirmeye yönelik eğitimleri vermek amacıyla oluşturulmuş okullardır.

Ülkemizde, merkezi sınav ile liselere kayıt yaptıрма uygulaması 2018 yılında başlamış (MEB, 2018a) olsa da, bu sınava girmek isteğe bağlıdır. Gerek veliler gerekse öğrenciler nitelikli bir liseye gitmeyi iyi bir hayatın başlangıcı olarak gördükleri için çocuklar küçük yaşlardan itibaren bu sınava hazırlanmaktadır (Sarier, 2010, s. 112). Bu yaşanan durum sadece liseye girerken görülen bir durum değildir. Bu liselere giren öğrenciler lise hayatları boyunca ve üniversite sınavına hazırlanırken zamanlarının büyük bir bölümlerini kendi alanları ile ilgili derslere çalışarak geçirmektedirler. Bu sebeple de sosyal ve sanatsal etkinliklere yeteri kadar zaman ayırmadıkları düşünülmektedir (Otlak, 2019, s. 3). Sadece bilişsel bilginin ölçüldüğü sınavlara hazırlık sürecindeki öğrenciler sosyalleşmeden ve sosyal etkinliklerden uzaklaşmaktadırlar (Argon ve Soysal, 2012, s. 468; Cemaloğlu, 2018). Bu sebeple öğrencilerin duyuşsal, sosyal ve psikomotor becerilerindeki gelişimi geri planda kalmaktadır. Bu durum ile ilgili yapılan bir araştırmada ders yükü fazla olan ve çoğunlukla sınava hazırlanan öğrencilerin sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları ve bu durumdan büyük bir rahatsızlık duydukları belirtilmiştir (Özdaş, 2019, s. 701). Eğitim sürecindeki duyuşsal gelişimin görmezden gelinerek sadece bilişsel gelişime yönelik yapılan faaliyetler öğrencilerin bütünsel gelişimine engel olmaktadır (Özdaş ve ark., 2014, s. 4). Eğitim sürecindeki öğrencilerin gelişim sürecini daha sağlıklı geçirebilmeleri için sanat etkinlikleri büyük bir öneme sahiptir (Otlak, 2019, s. 2). Bu etkinlikler arasında müzik ayrı bir öneme sahiptir (Çeşit, 2016, s. 72; Güven ve Erol, 2019, s. 175).

İnsanoğlunun varoluşundan bu zamana kadar var olduğu düşünülen "Müzik" kavramının kökenine yönelik birçok çeşitli düşünce bulunmaktadır (İmîk ve Haşhaş, 2020, s. 197). Bu kavramı tanımlamaya yönelik tek bir tanımdan söz etmek mümkün olmasa da çeşitli medeniyet ve kişilerin (filozof, bilim insanı, sanatçı, hükümdar vs.) müzik kavramına yönelik farklı tanımlamaları mevcuttur (Çuhadar, 2016, s. 218; Kabataş, 2017, s. 841; İmîk ve Haşhaş, 2020, s. 197). Bu toplum ve kişilerin müziğe yönelik tanımlamalarına yönelik şu ifadeler örnek gösterilebilir; Batı medeniyetlerinde ezgi, ritim, armoni, estetik ve sanat unsurlarının ön plana çıkarıldığı bir tanımlama yapıldığı görülürken, Yeni Gine ve Japonya' da hayvanların çıkardıkları seslere, Brezilya' da ise Suya yerlilerine yönelik tanımlar yapılmaktadır. Antik Yunan' da ise lir eşliğinde söylenen şiirlere müzik denilmektedir (Sakar, 2009, s. 387). Türk medeniyetindeki

çeşitli görüşlere göre müziğin tanımı Batı medeniyetine benzer bir ifadeyle "Müzik, sesleri belli bir yöntem ve amaca göre estetik bir şekilde birleştirme sanatıdır" şeklinde oluşturulduğu görülmektedir (Sakar, 2009, s. 387; Uçan, 1997, s. 10; Uçan, 2005, s. 10). Bazı ünlü kişilerce ise müzik, Eflatun' a göre "Tanrının dili", Weber' e göre "İnsan ruhunun dili", Dede Efendi' ye göre "İnsanlığın ahlakını arındıran kutsal bir bilim" ve Beethoven' a göre ise "Tanrısal bir sanat" olarak ifade edilmiştir (Uçan, 1994, s. 11). Medeniyetlerin, toplumların ve kişilerin yaşantı, örf, adet ve sosyo-kültürel yapısındaki farklılık, çeşitlilik ve renklilikler sebebiyle bu tanımlamayı tek bir ifade ile yapmaya çalışmak oldukça zordur (Sakar, 2009, s. 387).

Farklı kültürlerden ziyade aynı kültür içerisinde bile kimi zaman müzik ile ilgili tek bir tanım yapmak oldukça güçtür. Müziğin çeşitli disiplinlerle iç içe geçmiş olmasının da bu durumu etkilediği söylenebilir. Bu disiplin, matematik, psikoloji, akustik fizik, felsefe, sosyoloji ve dilbilim ile ilişkili olduğu için bu alana ilişkin tek bir tanımdan söz edilemez (Çuhadar, 2016, s. 218). Çünkü bir sosyoloğun müziğe olan yaklaşımıyla bir akustik fizikçinin yaklaşımı arasında tanımsal ve metodolojikselsel olarak birçok farklılık bulunmaktadır (Kabataş, 2017, s. 841). Yine de genel geçer bir tanım yapılacak olursa "Müzik, sesin veya sessizliğin belirli bir zaman aralığında, belirli bir amaca yönelik kurallı veya kuralsız, yöntemli veya yöntemsiz olarak çeşitli ifade edilmiş biçimleriyle sergilenmesidir" şeklindeki bir ifade ile tanımlanabilir.

Müziğin faydaları, çeşitli görüşler ve yapılan çalışmalar neticesinde belirtilmektedir. Buna göre müzik, bireylerin hızlı okuma, yazma, düşünme, anlama ve öğrenme alanlarına olumlu katkı sağlarken, bireylerdeki ifade yeteneğini, estetik ve yaratıcı düşünceyi geliştirir (Yener ve Öztürk, 2008, s. 113) ve müziksel gelişimin yanında akademik, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişime de katkı sağlar (Çelik ve Karabilgin, 2022, s. 40; Kılıç, 2016, s. 360). Ayrıca, ergenlik çağında bulunan ve bu süre zarfında fizyolojik ve psikolojik olarak birçok değişim ve dönüşüm geçiren lise dönemi öğrencilerinin kişisel ve psikolojik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmelerine müziğin önemli katkıları olabilir (Çeşit, 2016, s. 72). Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalara göre ise, müziğin matematik kavramlarının öğrenilmesi, sayısal ve bilişsel aktivitelere olumlu katkısı olduğu (Ataman, 2014, s. 82), ilkökul öğrencilerine müzik dinletildiğinde öğrencilerin akademik başarılarında artışlar olduğu (Gün ve Köse, 2012, s. 148; Şendurur ve Barış, 2002, s. 170; Yavuz, 2005), müzik dersi gören çocukların IQ seviyelerinin daha yüksek olduğu (Schellenberg, 2004, p. 511) Alzheimer hastalığından dolayı hafıza kaybı yaşayan hastaların geçmişte öğrendikleri müzikleri hala hatırlayabildikleri (Weinberger, 2004, p. 93), uyuşturucu bağımlılığı, kanser, yüksek tansiyon, astım, migren ve ülser gibi hastalıkların tedavisinde olumlu sonuçlar verdiği (Balch & Balch, 1997) ile ilgili çeşitli araştırma sonuçları, müziğin hayatın her alanında ne kadar olumlu katkılar sağladığını gözler önüne sermektedir.

Günümüzde, müzik dinlemeye yönelik teknolojik ekipmanların artması ve taşıma kolaylığının olması, çeşitli konserlerin neredeyse her yıl her il ve ilçede düzenlenmesi ve enstrüman dersine yönelik açılan müzik kurslarının neredeyse her yerde varlığını giderek arttırması, müziğe ulaşılabilirlik açısından önemlidir. Geçmişe nazaran müzik ile ilgili her türlü aktiviteye ulaşma imkanlarının bu denli artmasının müziğe olan ilginin de artmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Bu imkanların artmasıyla birlikte müziğe yönelik olan ilgi düzeylerinin belirlenebilmesi için "Müziğe ilgili mi? veya müziğe karşı ne kadar ilgili?" şeklindeki çeşitli araştırma soruları ortaya çıkmaktadır (Baydağ, 2020, s. 147; Okay ve ark., 2015, s. 64).

"İlgi" kavramı ile ilgili 1916 yılından beri sosyal bilimler alanında birçok çalışma yapılmasına rağmen bu kavram ile ilgili herkes tarafından kabul gören bir tanım henüz yapılamasa da (Deniz, 2008) psikoloji ve davranış bilimleri alanlarındaki kişisel değerlendirmelere göre "Bireyin bir obje, nesne, yaşantı, etkinlik veya duruma yönelik bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde dikkati vermesi ve buna yönelik çabalarını sürdürmesi" şeklinde bir tanım yapılabilir (Chen & Darst, 2002, p. 251; Kaya, 2016; London et al., 1972; Renninger, 2000; Savickas, 1999; Wolman, 1973).

Yukarıda bahsi geçen müziğin çeşitli alanlardaki bireysel ve toplumsal faydaları göz önünde bulundurularak, bütünsel gelişim evresini tam olarak tamamlamamış olan her kademedeki

öğrencinin müziğe yönelik dinleme, söyleme ve çalma etkinliklerine katılarak bu alana yönelik olumlu tutum veya ilgi göstermesi, bireyin kişisel ve sosyal yönden gelişim göstermesine destek olur (Güven ve Erol, 2019, s. 175). Nitelikli liselerde öğrenim gören öğrencilerin hem ders yüklerinin fazla olması hem de üniversite sınavına sıkı sıkıya hazırlanmaları ve çoğunlukla kendi alanları ile ilgili sürekli ders çalışmaları sebebiyle müziğe olan ilgilerinin hangi düzeyde olduğu merak konusudur. Bu durumun ortaya çıkartılmasına yönelik olarak, kendi alanlarındaki akademik başarıları yüksek olan nitelikli liselerdeki öğrencilerin müziğe yönelik ilgilerinin bütünsel; dolayısıyla kişisel ve sosyal gelişime katkı sunabilmek adına incelenmesi faydalı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Bu sebeple bu araştırma ile, merkezi sınavla öğrenci alan yani nitelikli liseler olarak isimlendirilen bu liselerde öğrenim görmekte olan öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin hem çeşitli değişkenlere göre hem de genel ilgi düzeyinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bu durumun ortaya çıkartılması araştırmanın problemi oluşturmaktadır. Bu ifadelerden hareketle araştırmanın problem cümlesi "Nitelikli liselerde öğrenim gören öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeyleri nasıldır?" şeklinde oluşturulmuştur. Problem cümlesine yönelik olarak, öğrencilerin:

1. Müziğe yönelik ilgi düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Müziğe yönelik ilgi düzeyleri sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?
3. Müziğe yönelik ilgi düzeyleri lise türüne göre farklılık göstermekte midir?
4. Müziğe yönelik ilgi düzeyleri ailede müzikle ilgilenme veya enstrüman çalma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
5. Müziğe yönelik ilgi düzeyleri ders programında müzik dersinin var olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
6. Genel ilgi düzeyleri nasıldır?

Şeklinde belirlenmiş olan alt problemler çerçevesinde araştırma verileri incelenmiştir.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, veri toplama aracı, veri toplama izinleri, verilerin toplanması, araştırma etiği ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama çalışması ile şekillenmiştir. Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Eğitim alanındaki araştırmalarda, en yaygın betimsel yöntem tarama çalışmasıdır, çünkü araştırmacılar bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini özetler (Büyüköztürk ve ark., 2014, s. 22).

Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki veri toplama aracı 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çalışma grubundaki öğrencilerin çeşitli değişkenlerinin elde edilmesi amacıyla, "Cinsiyet", "Sınıf düzeyi", "Lise türü", "Ailede müzik veya enstrümanla ilgilenme durumu" ve "Ders programında müzik dersinin var olma durumu" şeklinde oluşturulmuş "Sınıflama soruları" yer almaktadır. Sınıflama soruları, cevapların seçenek bazında sınıflandırılması amacıyla yapılandırılır (Büyüköztürk ve ark., 2014, s. 128). İkinci bölümde ise öğrencilerin müziğe yönelik ilgilerin ölçülmesine yönelik (Okay, ve ark., 2015) tarafından "Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği (MYİO)' nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması" isimli çalışmada geliştirilen "Müziğe Yönelik İlgi Ölçeği" isimli veri toplama aracındaki sorular yer almaktadır. 2. bölümdeki ölçekte toplam 29 soru bulunmakta olup, soruların cevaplanmasına yönelik olarak ise "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum" ve "Tamamen Katılmıyorum" şeklindeki 5'li likert tipli cevaplama seçeneği kullanılmıştır. Ölçek, "Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar", "Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar", "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar", "Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" ve "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" şeklinde oluşturulmuş 5 faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin

güvenirliğine yönelik olarak ise Cronbach Alfa (α) iç tutarlılık katsayısı değeri (α)= 0,918 olarak tespit edilmiştir. Ölçek sahibinin ölçeği geliştirme sürecinde yaptığı (1. Ölçüm) ve bu ölçek ile bu araştırma sürecinde yapılan (2. Ölçüm) her bir faktörün ve ölçeğin toplamının güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alfa (α) iç tutarlılık katsayısı değerine yönelik hesaplanan veriler aşağıdaki Tablo 1’ de gösterilmektedir.

Tablo 1 Her bir faktörün ve ölçeğin toplamının güvenilirliğine ilişkin 1. ve 2. ölçüm verileri

Faktör Adı	1. ölçüm	2. ölçüm
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	,882	,786
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	,864	,914
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	,795	,813
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	,765	,880
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	,723	,849
Toplam	,918	,822

Veri Toplama İzinleri

Araştırmadaki verilerin elde edilmesine yönelik olarak:

1. Aksaray Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nün E-76490249-605.01-74011524 sayı ve 07.04. 2023 tarihli karar yazısı,
2. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun E-75732670-020-124100 sayı ve 10.04.2023 tarihli etik kurul 07-2023/92. karar yazısı ile verilerin elde edilmesine yönelik gerekli izinler alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, Aksaray ilindeki amaçlı örnekleme yöntemine göre belirlenmiş olan Fen ve Sosyal Bilimler liseleri ile nitelikli lise grubuna dahil olan Anadolu ve İmam Hatip liselerindeki 2022-2023 eğitim öğretim yılı 2. döneminde her sınıf seviyesinden bir şubede öğrenim görmekte olan toplam 389 öğrenciden yüz yüze görüşme yöntemi ile elde edilmiştir.

Araştırma Etiği

Verilerin elde edilmesine yönelik, ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmış, gönüllü olan ve ailesi izin veren öğrencilerin ailelerine “Aydınlatılmış onam/rıza formu” imzalatılmış ve araştırma sürecinde araştırma ve yayın etiğine uygun davranılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ilk olarak, verilere verilen cevapların ortalama ve standart sapmaları “Betimsel Analiz” yöntemi ile incelenmiştir. Sonrasında, değişkenlere göre incelenen verilerin normal dağılıp dağılmadığına yönelik “Kolmogrov-Smirnov” ve “Shapiro-Wilk” normallik test verileri ve Skewness(Çarpıklık) - Kurtosis(Basıklık) değerleri incelenerek verilerin normal bir dağılım gösterdiği anlaşılmış ve bunun sonucunda parametrik testler kullanılmıştır. Bu sebeple, 2 ilişkisiz grubun karşılaştırılarak incelenmesine yönelik olarak “İlişkisiz örneklemlerde T-testi” kullanılırken 3 ve üzeri ilişkisiz grubun karşılaştırılarak incelenmesine yönelik olarak ise “İlişkisiz örneklemlerde Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. Anova testinde alt faktör varyanslarının homojenliği “Levene” testi ile kontrol edilerek hangi gruplar arasında fark olduğuna (Post Hoc) yönelik olarak homojen veriler için “Tukey”, homojen olmayan veriler için ise “Games-Howell” testleri kullanılmıştır. Bu analizler SPSS-25.00 istatistik programı ile yapılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Çeşitli değişkenlere göre gruplar arasındaki farkların ne derece olduğunun anlaşılmasına yönelik olarak veriler T-testinden sonra “Cohen d”, Anova testinden sonra ise “Eta-kare” tekniği ile hesaplanmış ve farkların hangi düzeyde olduğu analiz edilmiştir. Hipotez testleri grupların ortalamaları arasındaki farkın etkisi veya büyüklüğü hakkında bize herhangi bir bilgi vermez (Cevahir, 2020, s. 35). Hipotez terslerinde etki büyüklüğü değerlerinin de hesaplanarak

yorumlanması sonuçların anlaşılabilirliğini artıracaktır (Büyüköztürk, 2020, 44). Hipotez testlerinde fark bulunduğu etki büyüklüğüne bakılır (Cevahir, 2020, s. 35). Eta-kare (η^2) ve Cohen d testleri en sık kullanılan etki büyüklüğü testleridir (Büyüköztürk, 2020, s. 44). Etki büyüklüğüne ilişkin oranlar ve kategorileri aşağıdaki tablo 2’ de yer almaktadır.

Tablo 2 Etki büyüklüğüne ilişkin oranlar ve kategorileri

Etki büyüklüğü	Cohen d	Eta-kare (η^2)
Küçük	,20	,01
Orta	,50	,06
Geniş	,80	,14

Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar neticesinde alt problemlerdeki çeşitli değişkenlere göre grup puan ortalamalarının karşılaştırılması ve genel puan ortalamaları ile ilgili bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Çeşitli analizler neticesinde elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgilü Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığı ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Cinsiyet değişkenine yönelik olarak yapılan “T-testi” ve sonrasındaki “Cohen d” test sonuçlarına yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 3’ de yer almaktadır.

Tablo 3 Cinsiyet değişkenine yönelik t-testi ve cohen d test sonuçları

Faktör (Alt boyut)	Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	p	Cohen d
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	Kız	173	3,59	,66	387	6,18	,000	,65
	Erkek	216	3,15	,71				
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	Kız	173	3,25	,96	387	8,06	,000	,84
	Erkek	216	2,45	,97				
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	Kız	173	1,84	,64	385	8,81	,000	,91
	Erkek	216	2,54	,85				
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	Kız	173	4,21	,83	387	5,31	,000	,52
	Erkek	216	3,70	1,01				
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	Kız	173	4,18	,83	387	9,14	,000	,89
	Erkek	216	3,33	,97				
Genel ortalama	Kız	173	3,22	,37	385	6,40	,000	,40
	Erkek	216	2,96	,43				

Tablo 3’ de yer alan bulgulara göre bütün alt boyutlar ve genel ortalamaya yönelik öğrencilerin vermiş oldukları puanlarda cinsiyet değişkeninden kaynaklı anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Bu duruma istinaden:

“Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x} = 3,59$), erkek öğrencilerin ($\bar{x} = 3,15$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Orta” (0,65) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x} = 3,25$), erkek öğrencilerin ($\bar{x} = 2,45$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Geniş” (0,84) kategorisinde yer aldığı; “Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x} = 1,84$), erkek öğrencilerin ($\bar{x} = 2,54$) tutumlarına göre olumsuz gözükse de maddelerin olumsuz ifadelerden oluşması ve ters çevrilerek

anlamlandırılması gerekliliği sebebiyle daha olumlu olduğu söylenebilir. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Geniş” (0,91) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Şarkı söylemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x}=4,21$), erkek öğrencilerin ($\bar{x}=3,70$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Orta” (0,52) kategorisinde yer aldığı söylenebilir. “Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x}=4,18$), erkek öğrencilerin ($\bar{x}=3,33$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Geniş” (0,89) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Genel ortalama” ya verilen cevaplarda ise kız öğrencilerin tutumları ($\bar{x}=3,22$), erkek öğrencilerin ($\bar{x}=2,96$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu müziğe ilgi ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,40) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

Ek olarak, ölçekteki maddeler arasında yapılan incelemelerde, sadece “5- Toplumdaki herkesin bir çalgı çalmasına gerek yoktur” ve “6- Çalgı çalmak bence zor değildir” maddelerinde cinsiyet değişkenine yönelik herhangi bir anlamlı farklılık elde edilememiş olup, geri kalan bütün maddelerde anlamlı bir farklılık olduğu ile ilgili bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgi Düzeylerinin Sınıf Seviyesine Göre Farklılık Gösterip Göstermediği ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Sınıf seviyesi değişkenine yönelik sadece “Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar” alt boyutunda bir anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiş ve alt boyuta yönelik betimsel istatistiklerle öğrencilerin ortalamalarına ulaşılmıştır. Bu ortalamalara yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 4’ de yer almaktadır.

Tablo 4 Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar alt boyutuna yönelik betimsel istatistikler

Faktör (Alt Boyut)	Sınıf Seviyesi	N	\bar{x}	SS
Çalgı Çalmaya Yönelik Olumlu Tutumlar	9. Sınıf	102	3,18	,73
	10. Sınıf	107	3,37	,71
	11. Sınıf	84	3,36	,75
	12. Sınıf	96	3,48	,70
	Toplam	389	3,35	,72

Tablo 4’ de yer alan analiz sonuçlarına göre, 9. Sınıf ($\bar{x}=3,18$), 10. Sınıf ($\bar{x}=3,37$), 11. Sınıf ($\bar{x}=3,36$) ve 12. Sınıf ($\bar{x}=3,48$) olarak belirlenmiştir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla 12, en az ise 9. sınıf düzeyinde görüldüğü söylenebilir. Sınıf düzeyi değişkeninden kaynaklı farklılığın ortaya çıkartılmasına yönelik olarak yapılan “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” ve sonrasındaki “Eta-kare” test sonuçlarına yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 5’ de yer almaktadır.

Tablo 5 Sınıf düzeyi değişkenine yönelik anova ve eta-kare test sonuçları

Faktör (Alt bölüm)	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Post Hoc	Anlamlı Fark	Eta-kare
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	Gruplararası	4,770	3	1,590	3,039	,029	Tukey	9. Sınıf-12. Sınıf	0,02
	Gruplarıçi	201,428	385	,523					
	Toplam	206,198	388						

Tablo 5’ de görüldüğü üzere, öğrencilerin ortalamaları karşılaştırıldığında sadece 9. ve 12. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ile ilgili bulguya ulaşılmıştır (0,02<0,05). Bu

sebeple bu alt boyuta, 12. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerinden daha olumlu bir tutum gösterdikleri söylenebilir. Öte yandan hesaplanan eta-kare değeri ise, "Küçük" (0,02) kategorisinde yer aldığı da söylenebilir.

Öğrencilerin vermiş oldukları cevapların madde bazında sınıf seviyesi değişkenine göre incelemesi yapıldığında sadece (1-Keşke çalgı çalan bir müzisyen olsaydım), (2-Çocukluğumdan beri hep bir çalgım olsun isterim), (3- Çalgı çalan birisini gördüğümde ona imrenerek bakarım), (4-Bana çalgı çalmayı öğretecek bir arkadaşım olmasını çok isterdim) ve (17- İnsanların çalgı çalmaya olan merakını gereksiz bulurum) maddelerinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiş olup, ölçeğin geri kalan maddelerinde herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgi Düzeylerinin Lise Türüne Göre Farklılık Gösterip Göstermediği ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Lise türü değişkenine yönelik bütün alt boyutlarda ve müziğe yönelik genel ilgide bir anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilerek betimsel istatistiklerle öğrencilerin ortalamaları hesaplanmıştır. Bu ortalamalara yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 6' da yer almaktadır.

Tablo 6 Bütün alt boyutlara ve genel ortalamaya yönelik betimsel istatistikler

Faktör (Alt Boyut)	Lise Türü	N	\bar{x}	SS
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	Anadolu Lisesi	100	3,40	,66
	Fen Lisesi	105	3,39	,71
	İmam Hatip Lisesi	88	3,09	,80
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	3,48	,69
	Toplam	389	3,35	,72
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	Anadolu Lisesi	100	2,82	4,06
	Fen Lisesi	105	2,83	1,06
	İmam Hatip Lisesi	88	2,44	,97
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	3,11	,97
	Toplam	389	2,81	1,04
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	Anadolu Lisesi	100	2,13	,68
	Fen Lisesi	105	2,12	,88
	İmam Hatip Lisesi	88	2,63	,94
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	2,09	,74
	Toplam	389	2,23	,84
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	Anadolu Lisesi	100	3,88	,95
	Fen Lisesi	105	3,96	,94
	İmam Hatip Lisesi	88	3,66	1,13
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	4,19	,78
	Toplam	389	3,93	,97
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	Anadolu Lisesi	100	3,72	,90
	Fen Lisesi	105	3,96	,97
	İmam Hatip Lisesi	88	3,08	1,08
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	4,00	,88
	Toplam	389	3,71	,1,01
Genel ortalama	Anadolu Lisesi	100	3,06	,45
	Fen Lisesi	105	3,08	,42
	İmam Hatip Lisesi	88	2,95	,45
	Sosyal Bilimler Lisesi	96	3,22	,34
	Toplam	389	3,08	,43

Tablo 6' da yer alan analiz sonuçlarına göre:

"Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=3,40$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=3,37$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 3,09$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=3,48$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 3,35$) olduğu

belirlenmiştir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

“Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar” alt boyutuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=2,82$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=2,83$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 2,44$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=3,11$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 2,81$) olduğu belirlenmiştir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

“Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” alt boyutuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=2,13$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=2,12$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 2,63$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=2,09$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 2,23$) olduğu belirlenmiştir. Bu boyuttaki maddeler olumsuz ifadeler içermesi sebebiyle en düşük ortalamaya sahip olan grubun Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlara sahip olduğu söylenebilir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

“Şarkı söylemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=3,88$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=3,96$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 3,66$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=4,19$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 3,93$) olduğu belirlenmiştir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

“Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=3,72$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=3,96$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 3,08$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=4,00$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 3,71$) olduğu belirlenmiştir. Buna göre bu boyuta yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

Ölçeğin geneline yönelik olarak öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları incelendiğinde, Anadolu Lisesinin ($\bar{x}=3,06$), Fen Lisesinin ($\bar{x}=3,08$), İmam Hatip Lisesinin ($\bar{x}= 2,95$), Sosyal Bilimler Lisesinin ($\bar{x}=3,22$) ve Genelinin ise ($\bar{x}= 3,08$) olduğu belirlenmiştir. Buna göre genel ortalamaya yönelik olumlu tutumların en fazla Sosyal Bilimler, en az ise İmam Hatip Lisesinde görüldüğü söylenebilir.

Lise türü değişkeninden kaynaklı farklılığın ortaya çıkartılmasına yönelik olarak yapılan “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” ve sonrasındaki “Eta-kare” test sonuçlarına yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 7’ de yer almaktadır.

Tablo 7 Lise türü değişkenine yönelik anova ve eta-kare test sonuçları

Faktör (Alt Boyut)	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	Post Hoc	Anlamlı Fark	Eta-Kare
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	Gruplararası	7,894	3	2,631	5,109	,002	Tukey	fl-ihl,	0,03
	Gruplarıçi	198,304	385	,515					
	Toplam	206,198	388						
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	Gruplararası	21,038	3	7,013	6,696	,000	Tukey	fl-ihl,	0,04
	Gruplarıçi	403,200	385	1,047					
	Toplam	424,238	388						
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	Gruplararası	18,105	3	6,035	9,015	,000	Games Howell	fl-ihl,	0,06
	Gruplarıçi	257,740	385	,669					
	Toplam	275,846	388						
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	Gruplararası	13,169	3	4,390	4,770	,003	Games Howell	sbl-ihl	0,03
	Gruplarıçi	354,255	385	,920					
	Toplam	367,424	388						
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	Gruplararası	49,819	3	16,606	18,376	,000	Tukey	fl-ihl,	0,12
	Gruplarıçi	347,924	385	,904					
	Toplam	397,743	388						

Genel ortalama	Gruplararası	3,265	3	1,088	6,109	,000	Tukey	sbl-al-ihl,	0,04
	Gruplarıçi	68,596	385	,178				al-sbl,	
	Toplam	71,862	388					ihl-sbl	

Tablo 7' de yer alan analiz sonuçlarına göre:

"Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında İmam Hatip Lisesi ile diğer liselerin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,02<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Küçük" (0,03) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

"Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında İmam Hatip Lisesi ile Fen ve Sosyal Bilimler Liselerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,00<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Küçük" (0,04) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

"Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" alt boyutuna öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında İmam Hatip Lisesi ile diğer liselerin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,00<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Orta" (0,06) kategorisinde yer aldığı,

"Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında İmam Hatip Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesinin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,03<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Küçük" (0,03) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

"Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna öğrencilerin vermiş olduğu cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında İmam Hatip Lisesi ile diğer liselerin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,00<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Orta" (0,12) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

Ölçeğin geneline öğrencilerin vermiş oldukları cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında ise Sosyal Bilimler Lisesi ile Anadolu ve İmam Hatip Liselerinin puanları arasında anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur $p=0,00<0,05$. Öte yandan etki büyüklüğüne yönelik hesaplanan eta-kare değerinin ise "Küçük" (0,04) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

Ek olarak, ölçekteki bütün maddelere yönelik bir inceleme yapıldığında, (4- Bana çalgı çalmayı öğretecek bir arkadaşım olmasını çok isterdim), (5- Toplumdaki herkesin bir çalgı çalmasına gerek yoktur), (6- Çalgı çalmak bence çok zor değildir), (7- Çalgı çalan insanlar bence özel insanlardır), (8- Gelecekte, çocuğumun çalgı çalmayı öğrenmesini önemsemiyorum), (11- Çevremde yapılan tüm konserlere katılmaya çalışırım), (13- Takvimimde konser tarihlerini mutlaka güncel tutarım), (18- Konserlere hep çevremdeki insanların zoru ile giderim), (24- Sevdiğim şarkılara sesimle eşlik etmekten hoşlanırım) ve (26- Her gün en az iki saat müzik dinlerim) maddeleri ile ilgili herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilemezken, diğer maddelerde anlamlı bir farklılık düzeyi mevcuttur.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgi Düzeylerinin Ailede Müzikle İlgilenme Veya Enstrüman Çalma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediği ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Ailede müzikle ilgilenme veya enstrüman çalma durumu değişkenine yönelik olarak yapılan "T-testi" ve sonrasındaki "Cohen d" test sonuçlarına yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 8' de yer almaktadır.

Tablo 8 Ailede müzikle ilgilenme durumuna yönelik t-testi ve cohen d test sonuçları

Faktör (Alt Boyut)	Ailede müzikle ilgilenme durumu	N	\bar{x}	S	Sd	T	p	Cohen d
	Var	120	3,55	,68	387	4,03	,000	0,36

Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	Yok	269	3,25	,72				
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	Var	120	3,07	,99	387	3,28	,001	0,37
	Yok	269	2,69	1,04				
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	Var	120	2,00	,77	387	3,59	,000	0,36
	Yok	269	2,33	,85				
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	Var	120	4,21	,85	265	4,05	,000	0,41
	Yok	269	3,81	,99				
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	Var	120	3,98	,93	387	3,59	,000	0,39
	Yok	269	3,59	1,02				
Genel ortalama	Var	120	3,21	,37	387	4,11	,000	0,29
	Yok	269	3,02	,44				

Tablo 8' de yer alan bulgulara göre bütün alt boyutlar ve genel ortalamaya yönelik öğrencilerin vermiş oldukları puanlarda ailede müzikle ilgilenme durumundan kaynaklı bütün alt boyutlar ve genel ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Bu duruma istinaden:

“Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 3,55$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 3,25$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,36) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 3,07$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 3,69$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,37) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Çalgı Çalmaya ve Konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 2,00$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 2,33$) tutumlarına göre (her ne kadar olumsuz gözükse de bu alt boyuttaki maddelerin olumsuz ifadelendirilmesi ve ters anlamlandırılmasının gerekliliği düşünüldüğünde) daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,36) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Şarkı söylemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 4,21$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 3,81$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,41) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

“Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutuna verilen cevaplarda ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 3,98$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 3,59$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,39) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

Bütün maddelerin ortalamasına verilen cevaplarda ise ailesi müzikle ilgilenen öğrencilerin ölçeğin geneline yönelik tutumları ($\bar{x} = 3,21$), ailesi müzikle ilgilenmeyen öğrencilerin ($\bar{x} = 3,02$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, müziğe yönelik tutumlar ile ailede müzikle ilgilenme

durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise "Küçük" (0,29) kategorisinde yer aldığı da söylenebilir.

Ek olarak ölçekteki bütün maddelere yönelik bir inceleme yapıldığında, (5- Toplumdaki herkesin bir çalgı çalmasına gerek yoktur), (6- Çalgı çalmak bence çok zor değildir), (8- Gelecekte, çocuğumun çalgı çalmayı öğrenmesini önemsemiyorum), (15- Keşke her gün konser olsaydı) ve (18- Konserlere hep çevremdeki insanların zoru ile giderim) maddeleri ile ilgili anlamlı bir farklılık tespit edilemezken, diğer maddelerde ise anlamlı derecede farklılık mevcuttur.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgi Düzeylerinin Ders Programında Müzik Dersinin Var Olma Durumuna Göre Farklılık Gösterip Göstermediği ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Ders programında müzik dersinin var olma durumu değişkenine yönelik olarak yapılan "T-testi" ve sonrasındaki "Cohen d" test sonuçlarına yönelik bulgular aşağıdaki Tablo 9' da yer almaktadır.

Tablo 9 Sınıf ders programında müzik dersinin var olma durumuna yönelik t-testi ve cohen d test sonuçları

Faktör (Alt Boyut)	Sınıfta müzik dersinin olma durumu	N	\bar{x}	S	Sd	T	p	Cohen d
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	Var	152	2,09	,75	387	2,54	,011	0,24
	Yok	237	2,31	,88				
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	Var	152	3,88	,91	387	2,71	,007	0,28
	Yok	237	3,60	1,05				

Tablo 9' da yer alan bulgulara göre, sınıf programında müzik dersinin var olma durumundan kaynaklı "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" ve "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutlarında öğrencilerin vermiş oldukları puanlar arasında bir anlamlı bir farklılık düzeyinin olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Bu duruma istinaden:

"Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" alt boyutuna verilen cevaplarda sınıf programlarında müzik dersi olan öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 2,09$), sınıf programlarında müzik dersi olmayan öğrencilerin ($\bar{x} = 2,31$) tutumlarına göre (her ne kadar olumsuz gözükse de bu alt boyuttaki maddelerin olumsuz ifadelendirilmesi ve ters anlamlandırılmasının gerekliliği düşünüldüğünde) daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile sınıf programında müzik dersinin olma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise "Küçük" (0,24) kategorisinde yer aldığı söylenebilir.

"Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna verilen cevaplarda ise sınıf programlarında müzik dersi olan öğrencilerin bu boyuta ilişkin tutumları ($\bar{x} = 3,88$), sınıf programlarında müzik dersi olmayan öğrencilerin ($\bar{x} = 3,60$) tutumlarına göre daha olumludur. Bu bulgu, bu alt boyuta yönelik tutumlar ile sınıf programında müzik dersinin olma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Öte yandan, hesaplanan Cohen d değerinin ise "Küçük" (0,28) kategorisinde yer aldığı da söylenebilir.

Ek olarak ölçekteki bütün maddelere yönelik bir inceleme yapıldığında, (16- Konser izlemek için başka bir şehre gitmek gereksizdir), (25- Müzik dinlemediğim bir gün benim için eksik bir gündür), (28- İnsanların saatlerce müzik dinlemesi bence çok anlamsızdır) ve (29- İlk kez duyup beğendiğim bir şarkıyı defalarca dinlemek bana sıkıcı gelir) maddeleri ile ilgili anlamlılık düzeyi mevcutken, diğer maddelerde herhangi bir anlamlılık tespit edilememiştir.

Öğrencilerin Müziğe Yönelik Genel İlgi Düzeyleri ile İlgili Bulgu ve Yorumlar

Ölçekteki 5 farklı faktör ve ölçeğin genel ortalamalarına ilişkin bulgular aşağıdaki tablo 10' da yer almaktadır.

Tablo 10 Ölçeğe verilen cevapların ortalamaları

Faktör (Alt Boyut)	\bar{x}	S
Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar	3,35	,72
Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar	2,81	1,04
Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar	2,23	,84
Şarkı söylemeye yönelik tutumlar	3,93	,97
Müzik dinlemeye yönelik tutumlar	3,71	1,01
Genel ortalama	3,51	,71

Yukarıdaki tablo 10' da yer alan bulgulara göre: "Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna verilen cevapların ortalaması 3,35, "Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar" alt boyuta verilen cevapların ortalaması 2,81, "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" alt boyutuna verilen cevapların ortalaması 2,23, "Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna verilen cevapların ortalaması 3,93, "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna verilen cevapların ortalaması 3,71, bütün maddelerin ortalamasına verilen cevapların ortalaması 3,51 olarak bulunmuştur.

Sonuç, Değerlendirme ve Öneri

Müziğe ilginin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmaması ile ilgili elde edilen bulgulara göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ölçeğin bütün alt boyutlarına ve genel ilgiye yönelik daha olumlu bir ilgi gösterdikleri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre cinsiyet değişkeninden kaynaklı olumlu ilgi farkının derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü (Cohen d) test sonuçlarına göre: "Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" alt boyutunun değerinin "Orta" (0,65) kategorisinde yer aldığı, "Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar" alt boyutunun değerinin "Geniş" (0,84) kategorisinde yer aldığı, "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" alt boyutunun değerinin "Geniş" (0,91) kategorisinde yer aldığı, "Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" alt boyutunun değerinin "Orta" (0,52) kategorisinde olduğu, "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutunun değerinin "Geniş" (0,89) kategorisinde yer aldığı, "Genel ortalama" ya yönelik hesaplanan Cohen d değerinin ise "Küçük" (0,40) kategorisinde yer aldığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Daha genel bir ifadeyle, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müziğe az bir miktar daha ilgili oldukları söylenebilir. Araştırmadaki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müziğe yönelik daha olumlu bir ilgi gösterdikleri ile ilgili elde edilen sonuçlar ile benzer nitelikteki bazı çalışmaların (Atalay, 1998; Ayhan, 2019; Baydağ, 2020; Deniz, 2011; Eser ve ark., 2021; Güven ve Erol, 2019; Hardalaç ve Akyüz, 2021; Kaya, 2022; Otlak, 2019; Saruhan ve Özmenteş, 2012) sonuçları arasında tutarlılıklar mevcuttur. Fakat, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre müziğe yönelik daha olumlu bir ilgi gösterdikleri çalışmalar (Biricik, 2019; Kabataş, 2017; İmik ve Dönmez, 2017) da bulunmaktadır. Çeşitli araştırmalar kız öğrencilerin müziğe yönelik ilgi veya tutumlarının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Kızların genel olarak erkeklere göre daha duygusal bir yapıya sahip olmalarının bu durumu etkilemiş olabilir. Ek olarak, cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar madde bazlı olarak incelendiğinde, ölçekteki sadece 5 ve 6. maddelerde herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı, diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılığın olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Müziğe ilginin sınıf seviyesine göre farklılaşıp farklılaşmaması ile ilgili elde edilen bulgulara göre, sadece çalgı çalmaya yönelik olarak 12. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerine göre daha olumlu bir ilgilerinin oldukları ile ilgili sonuca ulaşılmıştır. Ayrıca, sınıf seviyesi değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,02) "Küçük" kategorisinde yer aldığı ile ilgili sonuca da ulaşılmıştır. Genel bir ifadeyle, çalgı çalmaya yönelik tutum haricinde sınıf seviyesinden kaynaklı diğer boyutlarda ve genel ilgide herhangi bir farklılaşmanın olmadığı da söylenebilir. Gerek sınav stresi gerekse sürekli ders çalışmanın vermiş olduğu bir yorgunluk, yılgınlık veya bıkkınlık durumundan uzaklaşma veya kaçma isteği,

12. sınıftaki öğrencilerin çalgı çalmaya yönelik daha fazla ilgi göstermelerine neden olmuş olabileceği gibi, bu durumun sebepleri araştırmaya değer bir niteliktedir. Benzer nitelikteki birkaç araştırmada da (Baydağ, 2019; Biricik, 2019; Kaya, 2022; Otlak, 2019) sınıf seviyesinden kaynaklı herhangi bir farklılaşma olmamakla birlikte, sınıf seviyesinden kaynaklanan farklılaşmaların olduğu benzer çalışmalar (Akbaş, 2022; Atalay, 1998; Güven ve Erol, 2019; Özmenteş, 2012; Saruhan ve Deniz, 2011; Uzunadaş ve Kızıklı, 2018) çoğunluktadır. Çalışmaların genelinde küçük yaşta veya alt sınıftaki öğrencilerin müziğe yönelik daha fazla ilgili oldukları ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, Bowman'ın "Yaşça büyük öğrenciler müziğe yönelik daha az ilgilenme eğilimindedirler" (1976) ifadesini desteklemesine rağmen bu araştırma sonuçlarıyla tutarsızlık göstermektedir. Ek olarak, sınıf seviyesi değişkenine göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar madde bazlı olarak incelendiğinde ölçeğin 1. 2. 3. 4. ve 17. maddelerinde anlamlı bir farklılığın olduğu, diğer maddelerde ise herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Müziğe ilginin lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmaması ile ilgili elde edilen bulgulara göre, farklı liselerdeki öğrencilerin ölçeğin bütün alt boyutları ve genel ilgiye yönelik olarak vermiş oldukları cevapların ortalamaları karşılaştırıldığında lise türü değişkeninden kaynaklanan bir farklılık düzeyinin olduğu ($p < 0,05$) ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Farklılığın kaynaklandığı lise ve farklılık derecesi ile ilgili olarak: "Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna yönelik İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin diğer liselerdeki öğrencilere göre daha olumsuz bir ilgi düzeylerine sahip oldukları ve lise türü değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,03) "Küçük" kategorisinde yer aldığı, "Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar" alt boyutuna yönelik İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin Fen ve Sosyal Bilimler Liselerindeki öğrencilere göre daha olumsuz bir ilgi düzeylerine sahip oldukları ve lise türü değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,04) "Küçük" kategorisinde yer aldığı, "Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar" alt boyutuna yönelik İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin diğer liselerdeki öğrencilere göre daha olumsuz bir ilgi düzeylerine sahip oldukları ve lise türü değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,06) "Orta" kategorisinde yer aldığı, "Şarkı söylemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna yönelik İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin diğer liselerdeki öğrencilere göre daha olumsuz bir ilgi düzeylerine sahip oldukları ve lise türü değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,03) "Küçük" kategorisinde yer aldığı, "Müzik dinlemeye yönelik tutumlar" alt boyutuna yönelik İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerin diğer liselerdeki öğrencilere göre daha olumsuz bir ilgi düzeylerine sahip oldukları ve lise türü değişkeninden kaynaklı ilginin derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,12) "Geniş" kategorisinde yer aldığı, Ölçeğin geneline yönelik Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin en olumlu ilgiye, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin ise en olumsuz ilgiye sahip oldukları ve sadece bu liseler arasında bir anlamlı farklılığın tespit edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü testinin sonucunun (Eta-kare: 0,04) ise "Küçük" kategorisinde yer aldığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Genel bir ifadeyle, Anadolu, Fen ve Sosyal Bilimler Liselerinde okuyan öğrencilerin İmam Hatip Lisesi öğrencilere göre müziğe az bir miktar daha ilgili oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir araştırmadaki (Baydağ, 2020) müziğe yönelik ilgide de en yüksek ilginin Sosyal Bilimler (Eski adı Anadolu Öğretmen Lisesi), en düşük ilginin ise İmam Hatip lisesinde olduğu, (Yüksel, 2007) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise İmam Hatip lisesi öğrencilerinin diğer liselerdeki öğrencilere göre müzik dinleme alışkanlıklarının düşük seviyede olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. İmam Hatip Liselerindeki öğrencilerin ailelerinin müziğe olan olumsuz bakış açıları (Adar ve Eroğlu, 2021) ve bu durumun da etkisiyle sanatsal derslerin yerine okul idaresi ve velilerin tercihlerine bağlı olarak farklı derslerin seçilmesinin sonucu olarak (Akarsu, 2019) sanatsal derslerin neredeyse yok denilecek kadar az olmasının (Apaydın, 2018) bu sonuçlara etki edebileceği düşünülmektedir. Ek olarak, lise türü değişkenine göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar madde bazlı olarak incelendiğinde, ölçeğin 4. 5. 6. 7.

8. 11. 13. 18. 24. ve 26. maddelerinde herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı, diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılığın olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Müziğe ilginin ailede müzikle ilgilenme durumuna göre farklılaşım farklılaşmaması ile ilgili elde edilen bulgulara göre, ailesinde müzikle ilgilenen veya enstrüman çalan öğrencilerin ailesinde müzikle ilgilenmeyen öğrencilere göre ölçeğin bütün alt boyutlarında ve genel ortalama da daha olumlu bir ilgi gösterdikleri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre ailede müzikle ilgilenme veya enstrüman çalma durumundan kaynaklı olumlu ilgi farkının derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü (Cohen d) test sonuçlarına göre: “Çalgı çalmaya yönelik olumlu tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,36) kategorisinde yer aldığı, “Konsere gitmeye yönelik olumlu tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,37) kategorisinde yer aldığı, “Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,36) kategorisinde yer aldığı, “Şarkı söylemeye yönelik tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,41) kategorisinde yer aldığı, “Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,39) kategorisinde yer aldığı, “Genel ortalama” ya yönelik hesaplanan Cohen d değerinin ise “Küçük” (0,29) kategorisinde yer aldığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Daha genel bir ifadeyle, ailesinde müzikle ilgilenen veya enstrüman çalan öğrencilerin ailesinde müzikle ilgilenmeyen veya enstrüman çalmayan öğrencilere göre müziğe az bir miktar daha ilgili oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Türkmen’ e göre “Müzikle ilgilenen bireylerin çocukları müziğe daha çok ilgilidir” ifadesi (2010) araştırmadaki sonuçlarla tutarlıdır. Çeşitli araştırmalarda da (Güven ve Erol, 2019; Şeker ve Çilingir, 2022) benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ebeveynlerin herhangi bir şeye yönelik olumlu veya olumsuz tutumlarının çocuklarının üzerinde büyük bir etkisi vardır. Çocuklar, ailelerinin yaptıklarını veya söylediklerini rol model alırlar. Bu sebeple de aile içerisindeki olumlu müzikal davranışlar çocuklarda da olumlu karşılık bulur. Zaten araştırma sonuçları da bu durumu kanıtlar niteliktedir. Ek olarak, ailede müzikle ilgilenme durumuna göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar madde bazlı olarak incelendiğinde, ölçeğin 5. 6. 8. 15. ve 18. maddelerinde anlamlı bir farklılığın olmadığı, diğer maddelerde ise anlamlı bir farklılığın olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Müziğe yönelik ilginin sınıf programında müzik dersinin olma durumuna göre farklılaşım farklılaşmaması ile ilgili elde edilen bulgulara göre, sınıf programında müzik dersi olan öğrencilerin olmayan öğrencilere göre ölçekteki “Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” ve “Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutlarında daha olumlu bir ilgi gösterdikleri ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre sınıf programında müzik dersinin bulunmasından kaynaklı olumlu ilginin farkının derecesine yönelik yapılan etki büyüklüğü (Cohen d) test sonuçlarına göre: “Çalgı çalmaya ve konsere gitmeye yönelik olumsuz tutumlar” alt boyutunun değerinin “Küçük” (0,24) kategorisinde yer aldığı, “Müzik dinlemeye yönelik tutumlar” alt boyutunun değerinin ise “Küçük” (0,28) kategorisinde yer aldığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Genel bir ifadeyle, sınıf programında müzik dersi olan öğrencilerin müzik dersi olmayan öğrencilere göre müziğin bu boyutlarına az bir miktar daha ilgili oldukları sonucuna ulaşılsa da ölçeğin genelinde bu değişkenden kaynaklı bir farklılığın olmadığı söylenebilir. Müzik dersi alan öğrencilerin müziğe yönelik ilgisinin daha olumlu olması beklenirken, beklenen farkın çıkmamasının nedenleri ile ilgili bir araştırmanın yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Ek olarak, sınıf programında müzik dersinin olma durumuna göre öğrencilerin vermiş oldukları cevaplar madde bazlı olarak incelendiğinde, ölçeğin sadece 16. 25. 28. ve 29. maddelerinde anlamlı bir farklılık olduğu, diğer maddelerde ise herhangi bir anlamlı farklılığın olmadığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.

Son olarak, müziğe yönelik genel ilgi düzeyi ile ilgili elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin çalgı çalmaya, şarkı söylemeye, müzik dinlemeye ve genel ortalama ya yönelik ilgilerinin orta seviyede olduğu, konsere gitmeye yönelik ilgilerinin ise düşük seviyede olduğu ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Genel bir ifadeyle, öğrenciler müziğe yönelik orta seviyede bir ilgiye sahiptir. Eser ve ark. tarafından özengen müzik eğitimi alan çocuklara yönelik yapılan çalışmada (2021) “Yüksek”, ortaokul öğrencilerine yönelik Biricik tarafından yapılan çalışmada (2019) “Olumlu”, sınıf

öğretmenlerine yönelik Şeker ve Çilingir tarafından yapılan çalışmada (2022) "Orta", ilköğretim öğrencilerine yönelik Uzumdaş ve Kızıklı tarafından yapılan çalışmada (2018) "Olumlu", müzik öğretmeni adaylarına yönelik Kaya tarafından yapılan çalışmada (2022) "Orta" ve lise öğrencilerine yönelik Selçuk Otlak tarafından yapılan çalışmada (2019) ise "Orta" düzeyde bir ilginin olduğu; özengen müzik eğitimi alan öğrencilere yönelik İmrik ve Dönmez tarafından yapılan çalışmada (2017) ise istenilen düzeyde bir ilginin mevcut olmadığı ile ilgili sonuçlara ulaşılmıştır. Çalışmaların geneline bakıldığında ise müziğe yönelik ilginin "Orta" seviyede olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Daha önce sınıf değişkeninde de ifade edilen Bowman'ın "Yaşça büyük öğrenciler müziğe yönelik daha az ilgilenme eğilimindedirler" (1976) ifadesi çalışmaların genel ilgi düzeyine göre uyumlu değildir. Çünkü bu ifadeye göre, ilköğretimden yükseköğretime doğru ilgi düzeyinde bir azalma olması gerekirken, bu kurumlar arasındaki ilgi düzeyinin dalgalı bir seyir izlediği söylenebilir.

Araştırmadaki sonuç ve değerlendirmeye bağlı olarak:

Kız öğrencilere nispeten erkek öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin daha az olmasının sebepleri araştırılabilir. Bu doğrultuda da erkek öğrencilerin müziğe olan ilgilerini arttırmaya yönelik etkinlikler veya çalışmalar planlanabilir.

İmam hatip lisesi öğrencilerinin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin düşük olmasının sebepleri araştırılarak bu lisedeki öğrencilerin müziğe olan ilgilerini arttırmaya yönelik etkinlikler veya çalışmalar planlanabilir.

Araştırmanın genel sonuçlarına göre öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin "Orta" seviyede olduğu söylenebilir. Bu sebeple, genel ilgi düzeyini arttırmak için okullarda müziğin günlük hayatımızdaki gerekliliği, faydaları veya önemi ile ilgili daha fazla bilinçlendirme çalışmaları, enstrüman kursları veya müzikal etkinlikler planlanabilir.

Ortaöğretim müzik dersi müfredatı incelendiğinde müziğin günlük hayatımızdaki gerekliliği, faydaları veya önemi ile ilgili herhangi bir konu veya ifadenin olmadığı görülmüştür. Bu sebeple, öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerini arttırmaya yönelik müziğin günlük hayatımızdaki gerekliliği, faydaları veya önemi ile ilgili bir konu veya bölüm eklenebilir.

Müziğe yönelik ilgi çalışması farklı illerdeki nitelikli liselerde de uygulanıp elde edilen sonuçlar karşılaştırılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

"Nitelikli Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Müziğe Yönelik İlgilerinin İncelenmesi" başlıklı makale çalışması ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş veya kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Adar, Ç. ve Eroğlu, M. S. (2021). İmam Hatip (Ortaokul-lise) okullarında okumakta olan öğrencilerin müzik algıları üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 270-297. <https://doi.org/10.36442/AMADER.2021.47>
- Akarsu, S. (2019). İmam hatip ortaokullarındaki öğrencilerin müzik dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1334-1346. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2019.-447699>
- Aksu, T. ve Sarıoğlu, S. (2021). Merkezi sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumları yöneticilerinin okul merkezli yönetime ilişkin görüşleri. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 5(17), 33-48.
- Apaydın, Ö. (2018). İmam-hatip liselerinde görevli müzik öğretmenlerinin dini musiki dersine karşı yeterlikleri. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 1-14.
- Argon, T. ve Soysal, A. (2012). Seviye belirleme sınavına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 446-474.

- Atalay, E. (1998). *Temel eğitim 2. kademe öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumlarının ölçülmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Ataman, G. Ö. (2014). Ortaokul öğrencilerinin matematik dersi başarısında Mozart müziği etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 81-93.
- Ayhan, M. (2019). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları (Ağrı-Patnos örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Balch, J. F., & Balch, P. A. (1997). *Second edition prescription for nutritional healing*. Avery Publishing Group.
- Baydağ, C. (2020). Üniversitelerin farklı lisans bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin müziğe yönelik ilgi düzeylerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 145-158.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (16. baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (27. baskı). Pegem Akademi.
- Biricik, S. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin müziğe yönelik ilgilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Bowman, B. A. (1976). *A cross-sectional descriptive study of intermediate elementary students' attitudes toward scholl music activities* [Unpublished master's thesis]. University of Kansas.
- Cemaloğlu, N. (2018). *Eğitimin pin kodu*. Pegem Akademi.
- Chen, A., & Darst, P. W. (2002). Individual and situational interest: The role of gender and skill. *Contemporary Educational Psychology*, 27, 250-269. <https://doi.org/10.1006/ceps.2001.1093>
- Cevahir, E. (2020). SPSS ile nicel veri analizi rehberi. Kibele.
- Çelik, Ç. ve Karabilgin, B. N. (2019). Müziğin sporcular üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 38-44.
- Çeşit, C. (2016). Müzik eğitimi alan ve almayan lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(9), 70-89.
- Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 217-230.
- Deniz, K. Z. (2008). *Uzmanlık gerektiren mesleklere yönelik bir ilgi envanteri geliştirme çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Glenn Schellenberg, E. (2004). Music lessons enhance IQ. *Psychological Science*, 15(8), 511-514.
- Gün, D. E. ve Köse, H. S. (2012). Klasik müzik dinlemenin ilköğretim öğrencilerinin sınav başarılarına etkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(2), 143-149.
- Gündoğdu, K., Kızıldaş, E. ve Çimen, N. (2010). Seviye belirleme sınavına (SBS) ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri (Erzurum il örneği). *İlköğretim Online*, 9(1), 316-330.
- Güven, E. ve Erol, İ. L. (2019). 12-14 yaş grubun müziğe ilişkin tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 5(1), 174-189. <https://doi.org/10.34137/jilses.584278>
- Hardalaç, N. ve Akyüz, M. (2021). Öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Dergisi, 10(29), 375-403.
- İmik, Ü. ve Dönmez, Y. E. (2017). Özengen müzik eğitimi veren kurumlarda Türk müziği ilgisi: Malatya örneği. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(2), 114-128.
- İmik, Ü. ve Haşhaş, S. (2020). Müzik nedir ve hayatımızın neresindedir. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6(2), 196-202. <https://doi.org/10.22252/ijca.854961>
- Kabataş, M. (2017). Müzik dersine karşı tutumların hayatla ilişkilendirebilmedeki rolü. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(12), 837-864. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-05-12-06>
- Kaya, G. İ. (2016). Eğitimde merak ve ilgi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-2(25), 103-114.
- Kaya, N. (2022). *Müzik öğretmeni adaylarının geleneksel türk müziği derslerine yönelik tutumları (Balıkesir Üniversitesi örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Kılıç, I. (2016). Ortaokul öğrencilerinin müzik ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 360-371.

- Korkmaz, C. ve Şahin, M. (2019). Liselere kayıt sistemine yönelik öğretmen görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 9-20. <https://doi.org/10.31455/asya.936181>
- London, H. J. E., Würzburg, W. A., & Berne, R. M. (Eds.). (1972). *Encyclopedia of psychology*. The Seabury Press.
- MEB. (2018a). *Millî Eğitim Bakanlığı ortaöğretime geçiş yönergesi*. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_03/26191912_yonerge.pdf
- MEB. (2018c). *Anadolu imam hatip liseleri ve imam hatip ortaokulları*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2018d). *Sınavla öğrenci alacak ortaöğretim kurumlarına ilişkin merkezî sınav başvuru ve uygulama kılavuzu*. https://www.meb.gov.tr/sinavlar/dokumanlar/2018/MERKEZELI_SINAV_BASVURU_VE_UYGULAMA_KILAVUZU.pdf
- MEB. (2021). *Okul türleri*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_12/09162636_Okul_Turleri.pdf
- Okay, H. H., Gençel Ataman, Ö. ve Kırtak Ad, V. N. (2015). Müziğe yönelik ilgi ölçeği (MYİÖ)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 51, 62-71.
- Otlak, S. S. (2019). *Lise öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum ve algıları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Özdaş, F. (2019). Merkezi yerleştirme sınav sistemine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mukaddime*, 10(2), 688-707. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.509244>
- Özdaş, F., Akpınar, B., Batdı, V., Karahan, O. ve Yıldırım, B. (2014, 20-21 March). *The whole human being paradigm and holistic curriculum approach*[Sözel bildiri]. A Conference proceeding of International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, Italy. <https://conference.pixel-online.net/NPSE/files/npse/ed0003/FP/0155-CSP134-FP-NPSE3.pdf>
- Özmenteş, S. (2012). İlköğretim öğrencilerinin evdeki müziksel ortamları, müzik dersine yönelik tutumları ve kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 53-66.
- Renninger, K. A. (2000). Individual interest and its implications for understanding intrinsic motivation. C. Sansone, & J. M. Harackiewicz (Eds.), *Intrinsic and extrinsic motivation: the search for optimal motivation and performance* (pp. 373-404). Academic Press.
- Sakar, M. H. (2009). Popüler müzik ve müzik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(8), 385-393.
- Saruhan, Ş. ve Deniz, J. (2011). Temel eğitim 2. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2), 695-702.
- Sarioğlu, S. (2019). *Merkezi sınavla öğrenci alan ortaöğretim kurumları yöneticilerinin okul merkezli yönetime ilişkin görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 107-129.
- Savickas, M. L. (1999). The Psychology of Interests. In M. L. Savickas & A. R. Spokane (Eds.), *Vocational interests: Meaning, measurement and counseling use*(pp. 19-56). Davies-Black Publishing.
- Şeker, S. S. ve Çilingir, V. (2022). Sınıf öğretmenlerinin müzik eğitimine ilişkin tutumları ve müzik öğretimine ilişkin öz-yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 57, 74-85.
- Şendurur, Y. ve Barış, D. A. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 165-174.
- Türkmen, U. (2010). Çocuğun bireysel ioplumsal ve kültürel gelişiminde amatör müzik eğitiminin yeri problemleri ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 960-970.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Müzik Ansiklopedisi.
- Uçan, A. (2005). *Müzik eğitimi (3. baskı)*. Evrensel.
- Uzumdaş, S. ve Kızıklı, H. O. (2018). İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları. *International Journal of Human Sciences*, 15(3), 1561-1567.
- Yavuz, K. E. (2005). *Çoklu zekâ teorisi uygulama rehberi (2. baskı)*. Ceceli.
- Yener, S. ve Öztürk, E. (2008). İlk ve orta öğretim kurumlarında şiddetin önlenmesinde müzik eğitiminin önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 14(5), 111-115.

Yüksel, R. (2007). *Genel lise ve imam hatip lisesi öğrencilerinin popüler müziğe yaklaşımı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.

Weinberger, N. M. (2004). Music and the brain. *Scientific American*, 291(5). 88-95.

Wolman, B. B. (Eds.). (1973). *Dictionary of behavioral science*. Van Nostrand Reinhold Company.

Extended Abstract

One of the most basic purposes of education is to ensure that individuals receive a qualified education according to their age requirements, taking into account their individual interests and needs (Korkmaz & Şahin, 2019). In line with this purpose, the Ministry of National Education implemented a new system for transition from secondary school to high school in the 2017-2018 academic year. It announced that only 10% of graduating students will be placed in certain schools through central exams, while the rest will be placed in schools based on address. These high schools, which are known as qualified, are divided into five categories: Science, Social Sciences, Anatolian, Imam Hatip, Vocational, and Technical Anatolian high schools (MEB, 2018d).

Taking the central examination for transition to secondary education is optional. However, since it is considered important to go to a good high school for a good life, children are prepared for this exam from an early age (Sarier, 2010, p. 112). Students who enter these high schools spend a large part of their time studying courses related to their fields during their high school life and while preparing for the university exam. For this reason, it is thought that they do not allocate enough time for social and artistic activities (Otlak, 2019, p. 3). In a study conducted on this situation, it was stated that students who have a high course load and are mostly preparing for the exam have problems in their social relations and feel great discomfort because of this situation (Özdaş, 2019). Art activities are of great importance for students in the education process to have a healthier development process (Otlak, 2019). Music has a special importance in these activities (Güven & Erol, 2019, p. 175; Çeşit, 2016, p. 72).

Today, the increase in technological equipment for listening to music and the ease of transport, the organization of various concerts almost every year in every province and district, and the increasing presence of music courses for instrument lessons almost everywhere are important in terms of accessibility to music. It is thought that the increase in access to all kinds of activities related to music compared to the past may lead to an increase in interest in music. With the increase in these opportunities, various research questions such as "Are they interested in music or how interested are they in music?" arise in order to determine their level of interest in music (Okay et al., 2015, p. 64; Baydağ, 2020, p. 147). It is a matter of curiosity at what level the students studying in qualified high schools are interested in music due to the high course load, their rigorous preparation for the university exam, and their constant study in their fields. For this reason, this research aims to examine the interest levels of the students studying in these high schools, which are qualified, according to various variables and at the general interest level.

This research was shaped by a descriptive study, one of the descriptive research methods. As a data collection tool, the scale named "Interest Towards Music," which was developed (Okay et al., 2015) in the study named "The Validity and Reliability Study of the Musical Interest Scale (MYİO)," was used. In order to determine the suitability of the data collection tool for the research, the Cronbach Alpha (α) internal consistency coefficient value was calculated for the reliability of the scale, and it was determined as (α)= 0.822. The data were obtained by face-to-face interview method from a total of 389 students studying in a branch from each grade level in the second semester of the 2022-2023 academic year in Science and Social Sciences high schools, which were determined according to the purposeful sampling method in Aksaray province, and Anatolian and Imam Hatip high schools included in the qualified high school group. In the process of analyzing the data, normality tests were performed, and as a result, "T-test in unrelated samples" and "One-way Analysis of Variance (ANOVA) in unrelated samples" tests, which are parametric tests, were used to determine whether there is a difference according to the variables. Calculations of these tests were made with the SPSS 25.00 statistical program. Effect size tests were performed to calculate the ratios of the differences arising from the variables.

According to the findings obtained about whether the interest in music differs according to gender variable, it was concluded that female students showed a more positive interest in all sub-dimensions of the scale and general interest than male students and that the effect size of this difference was in the "Small" category.

According to the findings obtained about whether the interest in music differs according to the grade level, it was concluded that 12th-grade students had a more positive interest in playing the instrument than 9th-grade students. The effect size of this difference was in the "Small" category.

According to the findings obtained about whether the interest in music differs according to the type of high school, the averages of the answers given by the students from different high schools for all sub-dimensions of the scale and general interest were compared. It was concluded that there was a level of difference arising from the high school type variable and the effect size of this difference was in the "Small" category.

According to the findings obtained about whether the interest in music differs according to the interest in music in the family, it was concluded that the students whose families were interested in music or who played instruments showed a more positive interest in all sub-dimensions of the scale and in the general average compared to the

students whose families were not interested in music and that the effect size of this difference was in the "Small" category.

According to the findings related to whether the interest in music differs according to whether there is a music course in the class program, it was concluded that the students who had a music course in the class program showed a more positive interest in the sub-dimensions of "Negative attitudes towards playing instruments and going to concerts" and "Attitudes towards listening to music" and that the effect size of this difference was in the "Small" category.

Finally, according to the findings related to the general level of interest in music, it was concluded that the student's interest in playing instruments, singing, and listening to music, and the general average was at a medium level, while their interest in going to concerts was at a low level.